

Jalkaväkimiinakiellosta irtautuminen ja jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron salliminen

Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko vuodelta 2004 edellytti, että Suomi liittyy yleissopimukseen jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä eli niin sanottuun Ottawan sopimukseen vuonna 2012 ja jalkaväkimiinat tuhoetaan vuoden 2016 loppuun mennessä. Eduskunta hyväksyi sopimukseen liittymisen 25.11.2011.

Puolustusvoimilla oli Ottawan sopimukseen liittymistä valmisteltaessa sopimuksen kieltämiä jalkaväkimiinoja yhteensä 1 029 763 kappaletta, joista sakaramiinoja 801 618 kappaletta ja putkimiinoja 228 145 kappaletta. Sakaramiinat on hävitetty vuosien 2012–2013 aikana tuhoamalla sytyttimet ja kierrättämällä metalliset sakaralaukaisimet. Panososina käytettävä räjähdysaine pakattiin uudelleen ja käytetään soveltuvin osin tulenkuvauksessa ja räjäytyskoulutuksessa. Putkimiinat on hävitetty räjäyttämällä massaräjäytysleireillä. Viimeiset hävitettäväksi suunnitellut miinat tuhottiin elokuussa 2015.

Ottawan sopimuksen 3. artikla sallii jalkaväkimiinojen säilyttämisen miinanetsintä-, miinanraivaamis- tai miinantuhoamistekniikan kehittämistä ja koulutusta varten. Suomi jätti yhteensä 16 500 jalkaväkimiinaa käytettäväksi kehittämis- ja koulutustarpeisiin noin 20 vuoden ajaksi. Maaliskuussa 2022 jalkaväkimiinoja oli jäljellä 15 789 kappaletta.

Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto toteuttaa jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaamiseen tarkoitetut ohjelmat puolustusmenojen leikkaamisesta huolimatta. Puolustusvoimille kohdennettiin jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaamiseksi hankittaviin järjestelmiin vuosille 2009–2016 lisärahoitusta 200 miljoonaa euroa. Lisäksi korvaavaa hanketta rahoitettiin 100 miljoonalla eurolla puolustusbudjetin sisältä. Hankkeella korvattiin suorituskykyä varsin monipuolisesti sisältäen seuraavaa:

- taistelua välittömästi tukevan tiedustelukyvyn parantaminen lennokkihankinnoilla
- panssarimiinojen suorituskyvyn parantaminen hankkimalla uudet moniherätöpanssarimiinat
- kehittämällä ja hankkimalla panssarimiinojen yhteyteen asennettavat raivaamisenestopankokset
- hankkimalla lisää viuhkapanoksia
- hankkimalla pimeätoimintakykyä (valonvahvistimet ja lämpökamerat /-tähtäimet)
- kehittämällä ja hankkimalla tilannekuvajärjestelmiä

Puolustusbudjetin sisällä olevalla rahoituksella hankittiin raskaita raketinheittämiä, joiden ampu-
matarvikeperhe sisältää myös kuorma-ammuksia. Materiaalihankkeiden lisäksi jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaamiseksi uuden välineistön vaatimusten mukaisesti on kehitetty uusia menetelytapoja, laadittu ohjeistusta ja mukautettu koulutusta. Uusien suorituskykyjen käyttöönotolla on ollut huomattava merkitys puolustusjärjestelmälle.

Sakaramiinojen käytön tarkoituksen oli vaikeuttaa manuaalista, käsin toteutettavaa raivaamista. Venäjän pääraivaamismenetelmä on mekaaninen raivaaminen, joka tapahtuu panssarivaunuihin asennetuin jyriin tai auroin, räjähtävin raivaimin kuten raketтираivaimin tai putkipanoksin. Tällöin jalkaväkimiinan vaikutus jää olemattomaksi. Toki edelleen venäläisten käytössä on myös manuaalista raivaamista, joka tapahtuu etsien miinaharavalla tai tutkaimella, ja raivaamista purkamalla tai räjähdepanos viereen asentaen. Tällöin jalkaväkimiinan hidastava ja psykologinen merkitys on suuri.

Putkimiinojen suorituskyky on korvattu varmennettuja kohteita vastaan tähysteisesti lauottavilla viuhkapanoksilla, joilla saadaan nopeasti yksittäiseen putkimiinaan tai useamman putkimiinan sisältävään miinoitteeseen verrattuna moninkertainen tuhoavaikutus. Joukkojen omalta tähystyksestä

katveeseen jäävien alueiden valvontaan käytetään jo hankittuja ja tulevaisuudessa hankittavia lennokkeja.

Jalkaväkimiinoista luopumisesta huolimatta Suomi on edelleen suluttamisen suurvalta Euroopassa. Suluttamisella tarkoitetaan miinoitteista ja esteistä koostuvaa kokonaisuutta. Puolustusvoimien valmiusvarastoissa on useita satoja tuhansia panssarimiinoja ja merkittävä määrä niin viuhka- kuin kylkipanoksiakin. Suomalaiset sulutteet ovat edelleen erittäin vaikeasti raivattavissa ilman sulutteen omistajan hallussa olevaa sulutteen selostetta. Sulutteen miinoitteet sisältävät useita eri panssarimiinatyyppisiä, joista osa sisältää elektroniikkaa. Osa miinoista on ansoitettavissa eri menetelmillä ja osassa miinoja on lisäpanostus, joka varmuudella tuhoaa esimerkiksi panssarivaunuun kiinnitetyn miinajyrän. Kaikki tämä vaikeuttaa miinoitteiden raivaamista merkittävästi.

On tärkeää, että tulevaisuudessa tarkastellaan menetelmiä, joilla entisestään kehitettäisiin Puolustusvoimien suluttamiskykyä. Siihen on hyvät mahdollisuudet hyödyntäen kansallista puolustusvälineteollisuutta. Seuraavassa esimerkkejä näistä puolustuskykämme parantavista hankintamahdollisuuksista:

- toteutetaan moniherätepanssarimiinan modifikaatio, jolla sen laskuritoiminnallisuutta ja huoltovarmuutta parannetaan
- hankitaan kylki- ja viuhkapanosten käyttöä merkittävästi parantava uusi sytytysjärjestelmä STIS (Shock tube integrated system)
- toteutetaan telamiinan painosytyttimen ja mahdollisesti myös laukaisukannen elinkaaripäivitys
- toteutetaan etähallittavien panssarimiinojen hankinta

Nopeasti kehittyvät teknologiat tuovat uusia mahdollisuuksia korvata miinojen aiheuttama ja vastustajan liikettä hidastava epävarmuus ("miinakauhu"). Tällaisia mahdollisia uusia suorituskykyjä olisivat esimerkiksi erilaiset miehittämättömät ilma-alukset (dronet), heitettävät polttopanokset, valvontasensorit sekä tähysteisiä panoksia yhdistävät järjestelmät.

Puolustusvoimissa jalkaväkimiinoja ei nähdä kriittisenä ja välttämättömänä suorituskykynä. Puolustusvoimat on kyennyt sopeuttamaan toimintansa olemassa oleviin sopimuksiin ja rajoitteisiin. Lisäksi Puolustusvoimat tutkii ja seuraa aktiivisesti suorituskyvyn kehittämiseen liittyviä ratkaisuja.